

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

KOMMUNAL ATOMBEREDSKAP

PLANGRUNNLAG

KOMMUNAL ATOMBEREDSKAP PLANGRUNNLAG

2016

Statens strålevern
Norwegian Radiation
Protection Authority
Østerås, 2016

Innhold/Contents

Forord	7
1 Atomberedskapsorganisasjonen – aktører, roller og ansvar	8
1.1 Kriseutvalget for atomberedskap (KU) og rådgivere	8
1.2 Statens strålevern	9
1.3 Fylkesmannen - Kriseutvalget for atomberedskaps regionale ledd	9
1.4 Departementene	9
1.5 Kriserådet	9
2 Trusselvurdering og dimensjonerende scenarier	10
2.1 Seks dimensjonerende scenarier	10
2.2 Konsekvenser etter et nedfall i Norge	10
3 Kriseutvalgets konsekvensreducerende tiltak	11
4 Kommunal atomberedskap	12
4.1 Kommunenes ansvar	12
4.2 Kommunenes planleggingsfase	12
4.3 Samhandling ved krisehåndtering	13
4.3.1 Varsling	13
4.3.2 Håndtering	13
4.3.3 Rapportering	13
4.3.4 Kriseledelse	13
4.4 Atomhendelser i kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse	13
4.5 Atomhendelser i kommunens beredskapsplanverk	14
4.6 Planvedlikehold, øvelser og kompetanseheving	16
5 KONKLUSJON	17
REFERANSER OG AKTUELT LOVVERK	17
Vedlegg 1	19
Vedlegg 2	20

Forord

Statens strålevern er Norges sentrale fagmyndighet innen atomsikkerhet, stråling og radioaktiv forurensning. Strålevernet leder og er sekretariat for Kriseutvalget for atomberedskap (KU). KU skal sikre en forsvarlig atomberedskap med god krisehåndteringsevne. Atomberedskapen involverer myndigheter både på sentralt, regionalt og lokalt nivå, og er opprettet for å stille ekspertise til rådighet når det inntreffer en atomhendelse. Organiseringen gjør det mulig å hurtig kunne iverksette tiltak for å minimere konsekvenser og beskytte liv, helse, miljø og samfunnsinteresser forøvrig.

De regionale og lokale myndighetene er en del av denne organiseringen og er viktige for at landets atomberedskap som helhet skal kunne fungere godt.

Atomhendelser har lav sannsynlighet, men kan gi svært alvorlige konsekvenser. Derfor kreves en godt planlagt beredskap.

Dette plangrunnlaget gir veiledning for hvordan kommunene kan etablere en atomberedskap som er samordnet med den nasjonale atomberedskapsorganisasjonen og tilpasset lokale behov.

Plangrunnlaget legger til grunn at kommunens beredskap ved atomhendelser er integrert i kommunens øvrige beredskap. Det betyr bl.a. at atomhendelser må inkluderes i kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse, og at kommunens atomberedskapsplan inngår i eller kobles til kommunens øvrige beredskapsplan(er). Hensikten er videre å forklare hva som må og hva som bør vurderes i arbeidet med en lokalt tilpasset atomberedskapsplan.

Plangrunnlaget er utarbeidet av Samarbeidsutvalget for fylkesmennene og Statens strålevern. Denne utgaven erstatter plangrunnlaget fra oktober 2008.

Dokumentet er tilgjengelig på Statens strålevern og fylkesmennene sine nettsteder: www.nrpa.no og www.fylkesmannen.no.

Ole Harbitz

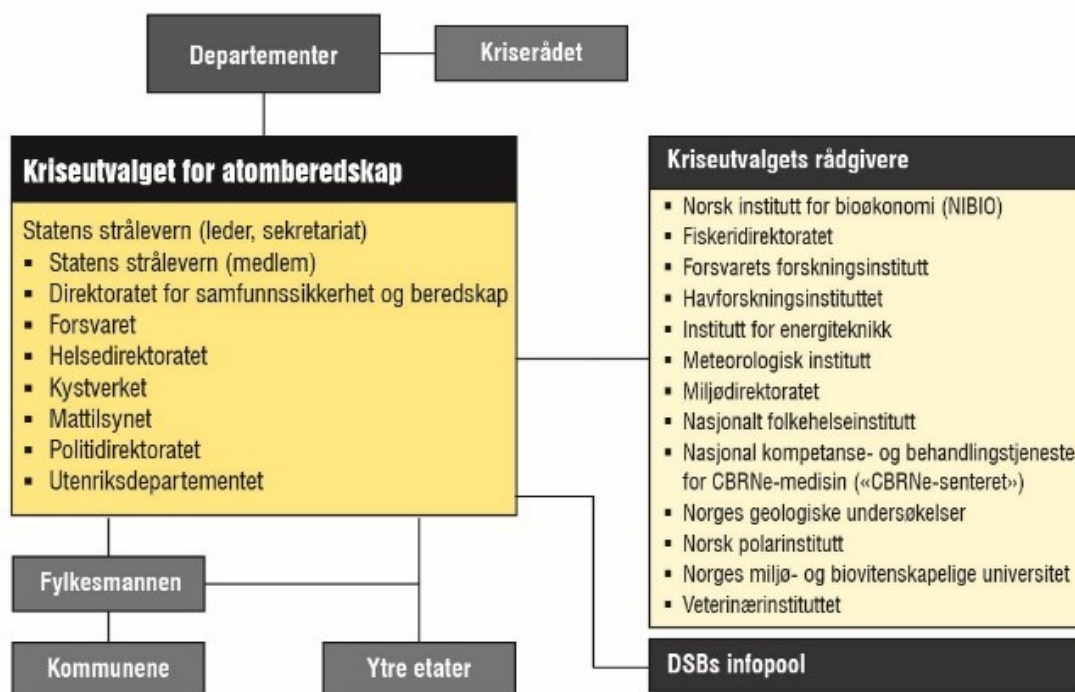
Direktør

1 Atomberedskapsorganisasjonen – aktører, roller og ansvar

Norsk organisering av atomberedskap er forankret i strålevernloven §16 og i Kongelig resolusjon av 23. august 2013 som inneholder «Delegering av Kongens myndighet etter Strålevernloven § 16, annet ledd til Kriseutvalget for atomberedskap» og «Mandat for og sammensetning av Kriseutvalget for atomberedskap med rådgivere, samt mandat for Fylkesmannen».

Kongelig resolusjon gir føringer for sammensetning av samt arbeidet i atomberedskapsorganisasjonen.

Oversikt over aktørene i atomberedskapsorganisasjonen er gitt av figur 1.1.

Figur 1.1. Skjematisk framstilling av den norske atomberedskapsorganisasjonen.

1.1 Kriseutvalget for atomberedskap (KU) og rådgivere

Kriseutvalget for atomberedskap er sammensatt av representanter for sentrale beredskapsmyndigheter og ledes av direktøren ved Statens strålevern.

KU skal sørge for koordinert innsats og informasjon ved en atomhendelse, eller når en atomhendelse ikke kan utelukkes, og denne kan ramme Norge eller berøre norske interesser.

I en akutfase har KU ansvar for 5 overordnede oppgaver med tilhørende fullmakter;

- Utarbeide tidlig og deretter løpende beskrivelse av situasjonen.
- Utarbeide og innhente prognoser for utvikling av situasjonen, stråledoser og risiko.
- Vurdere og eventuelt beslutte iverksettelse av konsekvensreducerende tiltak.
- Utarbeide informasjon om hendelsen, konsekvenser og tiltak.
- Senfase: Sørge for god håndtering også i de senere faser frem til håndtering overføres til de sedvanlige fagmyndigheter.

De forskjellige myndighetene i atomberedskapsorganisasjonen kan også iverksette egne tiltak gjennom egne mandater og hjemmelsgrunnlag.

De faste rådgiverne for Kriseutvalget har relevant kompetanse og hjelpemidler for å kartlegge omfanget av konsekvensene ved en atomhendelse.

1.2 Statens strålevern

Statens strålevern er nasjonalt og internasjonalt kontaktpunkt og varslingsutsteder ved atomhendelser. Strålevernet leder Kriseutvalget for atomberedskap (KU), er sekretariat for KU og har operasjonslokaler for den nasjonale atomberedskapen.

Det har i Kongelig resolusjon blitt presisert at Statens strålevern som leder for KU ved behov har myndighet til å fatte vedtak inntil KU er samlet.

Mindre hendelser håndterer Statens strålevern på vegne av KU. Statens strålevern har ekspertise og utstyr for å kunne bistå i håndteringen av situasjoner på et skadested.

1.3 Fylkesmannen - Kriseutvalget for atomberedskaps regionale ledd

Fylkesmannen er KUs regionale ledd og er leder for atomberedskapsutvalg/fylkesberedskapsutvalg.

Fylkesmannen skal bidra til iverksettelse av samordnede tiltak regionalt og rapportere status på gjennomføring til KU.

Fylkesmannen skal formidle til KU relevant informasjon fra regionen, som kan være av betydning for de beslutninger som treffes og tiltak som iverksettes.

Fylkesmannens samordningsansvar omfatter både kommunene og regionale statsetater. Det understrekes at fylkesmannens samordningsansvar ikke er til hinder for at kommunene kan og skal samhandle med andre regionale aktører under en atomhendelse – som Mattilsynet og Politiet, for å nevne de mest aktuelle.

1.4 Departementene

Departementene har ansvaret for at beredskapen innen egen sektor er tilfredsstillende og koordinert med øvrige sektorer. Ved en atomhendelse har de enkelte departementer/fagmyndigheter ansvaret for tiltak hvor fullmaktene ikke er lagt til KU.

1.5 Kriserådet

Kriserådet skal styrke og sikre strategisk koordinering mellom departementene i komplekse krisesituasjoner. Under en atomhendelse skal Kriserådet holdes informert av KU via lederdepartementet.

For nærmere beskrivelse av den sentrale og regionale atomberedskapsorganisasjonen vises det til bl.a.:

- Strålevernrapport 2012:5 «Roller, ansvar, krisehåndtering og utfordringer i norsk atomberedskap»

2 Trusselvurdering og dimensjonerende scenarier

2.1 Seks dimensjonerende scenarier

Regjeringen besluttet i 2010 seks dimensjonerende scenarier, for å kunne prioritere behovene knyttet til samfunnet og samtidig planlegge en best mulig oppgradering av atomberedskaper.

De seks dimensjonerende scenariene for norsk atomberedskap:

1. Stort luftbåret utslipp fra utlandet
2. Stort luftbåret utslipp fra fast virksomhet i Norge
3. Lokal hendelse i Norge eller norske nærområder uten stedlig tilknytning
4. Lokal hendelse som utvikler seg over tid
5. Stort utslipp til marint miljø eller rykte om betydelig marin eller terrestrisk forurensning
6. Alvorlige hendelser i utlandet uten direkte konsekvenser for norsk territorium

De seks scenariene er nærmere omtalt og gitt eksempel på i vedlegg 2.

En mer detaljert beskrivelse av scenariene finnes i Strålevernrapport 2012:5 «Roller, ansvar, krisehåndtering og utfordringer i norsk atomberedskap».

Atomhendelser kan være både utilsiktede og tilsiktede, små og store hendelser i fredstid og ved sikkerhetspolitisk krise/krig, og som kan innebære stråling eller spredning av radioaktive stoffer.

Kommuner skal i samsvar med Sivilbeskyttelsesloven § 14 og § 15 lage risiko- og sårbarhetsanalyse og beredskapsplan. Det fremkommer ikke en plikt i denne loven at kommuner skal forholde seg til de seks dimensjonerende scenariene som en nasjonal, overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse, men dette anbefales på det sterkeste. Dermed vil det arbeidet som gjenstår for kommunene være å vurdere lokalt hvilke konsekvenser de seks scenariene kan påføre kommunen og hvilke beredskapsforberedelser som må iverksettes.

Konkret oppfølging i kommunene er nærmere omtalt i kapittel 4.

2.2 Konsekvenser etter et nedfall i Norge

Selv om sannsynligheten for at en alvorlig atomhendelse skal inntreffe og ramme Norge eller norske interesser vurderes som liten, kan konsekvensene bli svært store.

Eksempler på konsekvenser er:

Tabell 2.1

Næringsmessige og økonomiske konsekvenser	- forurensning av eiendom og landområder - forurensning av matvarer og drikkevann - tap av markedsanseelse, turisme, eksport
Miljømessige konsekvenser	- forurensning av boligområder - forurensning av miljøet - håndtering av radioaktive utslipp - avfall fra opprydding etter et nedfall
Helsemessige konsekvenser	- mulige akutte stråleskader - mulige skader på ufødt liv - senskader som økning i antall krefttilfeller eller andre sykdommer - psykologiske virkninger
Samfunnmessige konsekvenser	- samfunnmessig uro og usikkerhet - behov for midlertidig evakuering eller permanent flytting av lokalsamfunn

Enkelte grupper i befolkningen, for eksempel barn, gravide og ammende og enkelt næringer som reindrift eller utmarksbruk, er spesielt sårbare.

3 Kriseutvalgets konsekvensreducerende tiltak

Ved de fleste atomhendelser er tidsfaktoren kritisk, og riktige tiltak til riktig tid kan gi betydelig konsekvensreduksjon. Kriseutvalget kan iverksette følgende konsekvensreducerende tiltak i den akutte fasen av en atomhendelse:

- pålegge sikring av områder som er eller kan bli sterkt forurenset
- pålegge akutt evakuering av lokalsamfunn i tilfeller hvor utslippskilden utgjør en direkte trussel mot liv og helse lokalt
- pålegge kortsiktige tiltak/restriksjoner i produksjonen av næringsmidler
- pålegge/gi råd om rensing av forurensete personer
- gi råd om opphold innendørs for publikum (maks 24 timer)
- gi råd om bruk av jodtabletter
- gi kostholdsråd, for eksempel råd om å avstå fra eller begrense konsum av visse forurensete næringsmidler
- gi råd om andre konsekvensreducerende tiltak, inkludert tiltak for å hindre eller redusere forurensning av miljøet

KU skal sørge for at tiltakene formidles til de etatene som har rettslig grunnlag for gjennomføring. Kommuner som kan bli berørt skal være forberedt på å bidra i gjennomføring av besluttede tiltak.

4 Kommunal atomberedskap

4.1 Kommunenes ansvar

Kommunens plikt til å etablere beredskap mot atomhendelser er hjemlet i sivilbeskyttelsesloven §§ 14 og 15 om beredskap innenfor den kommunale tjenesteproduksjonen. Det er naturlig at det som omhandler atomberedskap i ROS analysen og planverk inngår i kommunens helhetlige arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.

Kommunens rolle og oppgave ved atomhendelser vil være å opprettholde egen tjenesteproduksjon. Kommunen skal bistå andre myndigheter med ansvar for gjennomføring av tiltak, generell ivaretagelse av befolkningens sikkerhet og formidling av lokalt tilpasset informasjon, herunder også befolkningsvarsling.

4.2 Kommunenes planleggingsfase

Hver kommune skal vurdere følgende momenter:

- Hvilke vanlige beredskapsressurser vil være mulig å bruke også for en atomhendelse? (brann, sivilforsvar, politi, heimevern, frivillige, reserver, foreninger som losjer og kvinnes sanitet, annet)
- Hva er denne kommunens viktigste næringer og næringsinteresser som kan bli berørt ved en atomhendelse? Dialog med disse på forhånd er viktig for å sikre samarbeid under en hendelse.
- Hva er kommunens sårbare områder? (lekeplasser/parkanlegg, turistområder, naturreservat, severdigheter, økologisk produksjon, annet landbruk som trenger spesielle hensyn mm.)
- Hvilken infrastruktur har kommunen og hva er mest kritisk å sikre god og kontinuerlig drift på under en slik hendelse?
- Hvilke løsninger kan kommunen bruke dersom det skulle komme restriksjoner på noe av mat- og drikkevannsforsyningen som kan ha blitt forurenset med radioaktivitet?
- Hvordan planlegger kommunen for mat og drikke til folk i institusjoner, sykehjem og lignende?
- Hvilke GIS-ressurser har kommunen, hvordan kan vi koble data som produksjons-statistikk med områder med radioaktiv forurensning?
- Hvilke kommunikasjonsplaner har kommunen og hvordan bør disse tilpasses en atomhendelse? (Kriseutvalget for atomberedskap har utarbeidet kommunikasjonsplaner for alle 6 scenarier. Disse kan og bør brukes som et utgangspunkt for egne planer. De finnes på nrpa.no/atomberedskap (KUs kommunikasjonsplaner).

NB! Denne listen er ikke uttømmende og er ment for å gi et bilde av momenter kommunen skal ta hensyn til – det kan finnes andre hensyn som også må vurderes.

4.3 Samhandling ved krisehåndtering

Kommunene skal ha etablerte systemer for å varsle og rapportere under en beredskapshendelse. En atomhendelse involverer mest sannsynlig flere aktører på tvers av sektorer, disse må defineres.

4.3.1 Varsling

Statens strålevern er varslingspunkt for nasjonale og internasjonale hendelser.

Dersom Strålevernet får varsel om hendelser som er av betydning for regionale og lokale instanser vil de kontakte fylkesmannen og gi beskjed. Fylkesmannen har ansvar for å videreformidle dette varselet.

En hendelse som skjer lokalt og som involverer radioaktive stoffer skal alltid varsles til Statens strålevern på telefon 67 16 26 00, jf. Strålevernforskriften §19.

4.3.2 Håndtering

Beslutning om tiltak under en hendelse skal komme fra Kriseutvalget.

I en akutfase av en hendelse må gjennomføring av slike tiltak håndteres lokalt etter gjeldende beredskapsprinsipper på grunn av tidsmangel og tilgjengelighet. De myndigheter som vanligvis utfører en handling under en hendelse gjør fortsatt dette med samme myndighet som ellers. Dermed må planene ta høyde for at det treffes tiltak som evakuering i mindre områder (bygg o.l.), eller f.eks. avsperring av områder. Det er da politiet som gjør dette. Mattilsynet i regionen kan treffe beslutning om tiltak i næringsmiddelproduksjonen som vanlig. Dette er nærmere beskrevet i Strålevernsrapport 2012:5.

4.3.3 Rapportering

Det er viktig at Statens strålevern får beskjed om hva som gjøres på det lokale plan under en atomhendelse – også hendelser uten større betydning. Dersom f.eks. politiet har besluttet å sperre av et område skal Strålevernet få beskjed om dette.

Dialog om riktig håndtering er viktig for å beskytte interesser lokalt og for å forsikre om at riktig tiltak treffes til riktig tid.

4.3.4 Kriseledelse

Det er viktig at det lokale ledd varsler fylkesmannen om at de har satt kriseledelse under en hendelse og hvem som til enhver tid leder innsatsen. Fylkesmannen samler slik informasjon og skal videreformidle dette til Statens strålevern.

4.4 Atomhendelser i kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse

Hvilke oppgaver kommunen skal være forberedt på og hvilken beredskap kommunen skal etablere ved en atomhendelse, må avklares gjennom utarbeidelse av en overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse.

På nasjonalt nivå er det gjennomført trusselvurderinger og avklaringer av hvilke konsekvensreducerende tiltak som er mest aktuelle. Disse bør ligge til grunn for kommunens ROS-analyse.

I praksis bør kommunens ROS-analyse omfatte en systematisk gjennomgang av hvordan de seks dimensjonerende scenariene vil arte seg i kommunen: lokale forhold som påvirker sannsynlighet og konsekvenser, utfordringer for beredskap og behov for konsekvensreducerende tiltak.

Når det gjelder sannsynlighet må det, som i den nasjonale risikovurderingen, legges til grunn lav sannsynlighet. Likevel vil det for noen av hendelsene være lokale variasjoner. Det er åpenbart at

vertskommunene og nabokommunene til de norske forskningsreaktorene har høyere sannsynlighet for å bli berørt av scenario 2-hendelser enn kommuner som ligger langt unna slike virksomheter. Dette gjelder også kommuner som har anløp eller forbigående innseiling av atomdrevne ubåter.

Når det gjelder Kriseutvalgets konsekvensreducerende tiltak, er det i tabell 7.3 i Strålevernrapport 2012:5 om roller og ansvar satt inn noen stikkord om hvilken myndighet som er ansvarlig for gjennomføring og hvordan kommunen kan bli utfordret til å bistå. Utover det som framgår av tabellen, må kommunen for hvert enkelt tiltak vurdere hvordan iverksettelsen skal gjøres lokalt og hvordan dette vil påvirke kommunens øvrige tjenesteproduksjon.

4.5 Atomhendelser i kommunens beredskapsplanverk

Kommunene skal bruke sin ROS-analyse til å utarbeide en atomberedskapsplan.

Atomberedskapsplanen vil være en utvidelse av eksisterende beredskapsplanverk. I praktiske handlinger vil dette stort sett være lignende oppgaver som kommunene ellers også har under andre beredskapshendelser.

Basert på at en atomhendelse innebærer mange av de samme tiltakene som andre beredskapshendelser, kan kommunens atomberedskapsplan sannsynligvis favnes i ett eller flere tiltakskort som oppsummerer kommunens rolle ved en atomhendelse og dermed vise til andre deler av beredskapsplanverket som f.eks.:

- Informasjonsplan
- Plan for befolkningsvarsling
- Evakueringsplan

KU er ansvarlig for å utarbeide god informasjon om hendelsen, mulige konsekvenser og tiltak ved en atomhendelse.

KU bruker sine nettsider, kriseinfo.no og media for å formidle informasjon og budskap. Budskapet fra KU sendes til Fylkesmannen som informerer kommunene. Kommuner bør bruke sine informasjonskanaler til å videreformidle budskapet til befolkningen.

Videre kan kommunen utarbeide sjekklister for å påse at de plikter de har under en atomhendelse er ivaretatt.

Tabell 4.1, 4.2 og 4.3 Eksempel på tiltakskort:

Tiltakskort varsling

Oppgave	Ansvarlig	Tiltak
Varsle	Den som først får melding om hendelsen	• Varsle etter liste som er lett tilgjengelig for alle som håndterer
		• Varsle rådmann, ordfører etc. • Varsle befolkning

Tiltakskort etablering

Oppgave	Ansvarlig	Tiltak
Etablere 1	Krise- eller beredskapsledelsen	• Etablere loggfører • Etablere krisestab • Kalle inn mannskap • Bemanne organisasjonen
Etablere 2	Krise- eller beredskapsledelsen	• Orienterere om hendelsen

		• Avklare roller og ansvar for stab • Vurdere behov for bistand • Lag strategi for håndtering

Tiltakskort håndtering

Oppgave	Ansvarlig	Tiltak
Strategisk ledd		• Innhente opplysninger og skaffe seg oversikt over situasjonen i kommunen • Iverksette tiltak for å hindre eller begrense skader på personer og materielle verdier • Bestemme og prioritere bruk av kommunens ressurser • Holde kontakt med og samarbeide med skadestedsledelsen, eventuelt lokal redningssentral (LRS) dersom denne opprettes • Informere kommunens befolkning og medier, eventuelt i samarbeid med LRS og fylkesmannen • Rapportere om situasjonen i kommunen til fylkesmannen og/eller til faglige ansvarlige myndigheter • Iverksette samarbeid med offentlige myndigheter, bedrifter og private, samt frivillige organisasjoner som Røde Kors, Norsk folkehjelp, Kvinners frivillige beredskap m.fl. for best mulig utnyttelse av beredskapsressurser
Handlende ledd • Innendørsmelding		• Innhente opplysninger og skaffe seg oversikt over situasjonen i kommunen • Iverksette tiltak for å hindre eller begrense skader på personer og materielle verdier • Bestemme og prioritere bruk av kommunens ressurser • Holde kontakt med og samarbeide med skadestedsledelsen, eventuelt lokal redningssentral (LRS) dersom denne opprettes • Informere kommunens befolkning og medier, eventuelt i samarbeid med LRS og fylkesmannen • Rapportere om situasjonen i kommunen til fylkesmannen og/eller til faglige ansvarlige myndigheter • Iverksette samarbeid med offentlige myndigheter, bedrifter og private, samt frivillige organisasjoner som Røde Kors, Norsk folkehjelp, Kvinners frivillige beredskap m.fl. for best mulig utnyttelse av beredskapsressurser
• Næringsmiddelproduksjon		• Høste inn så mye som mulig av nyttbar avling (årstidsavhengig) • Evt. utsette innhøsting eller slakting • Dekke til cisterner og brønner hvis mulig • Få produksjonsdyr innendørs hvis mulig • Dekke fôr med plast • Iverksette omsetningsforbud/restriksjoner • Dialog og kontakt med produsenter og organisasjoner som er/blir berørte
• Kostholdsråd		• Følg råd fra myndighetene • Vann – følg myndighetenes anvisninger – vit hva lokale

		vannverk har i bakhånd av vann som er i reserve
• Rensing av personer		• De færreste kommuner har «rensestasjoner» som publikum kan bruke. Dusj hjemme er dekkende
• Avsperring av områder		• Områder som er, eller kan bli, sterkt forurenset kan bli avsperrret. Hvor stort området skal være bør avklares med Strålevernet i samarbeid med politiet, sivilforsvaret.

Tabell 4.4 – eksempel på sjekkliste

Nr	Fase	Oppgave	Utført	Kvitt
V1	Varsling	Den som får første beskjed om hendelsen varsler overordnede iht. plan	✓	
V2	Varsling	Varsle internt, eksternt iht. varslingslister og plan	✓	
E1	Etablering	Loggføring, kriseledelse, kalle inn, bemanne og etablere en organisasjon	✓	
E2	Etablering	Orienterer, avklare roller og ansvar, strategi for håndtering, vurdere behov for bistand, vurdere videre gang		
E3	Etablering	Kontakt med Fylkesmannen, lokale etater (politi, brann, helse, sivilforsvar mm.)		
H1	Håndtering	Avklare informasjonsansvar og kanaler etter plan, kontakt med media, prioritere bruk av kommunens behov og ressurser, økonomi, vaktordninger, fullmakter, jevnlig møter, worst-case		
H2	Håndtering	Bistå etter behov og plan for å iverksette tiltak besluttet av Kriseutvalget		
H3	Håndtering	Oppdatere situasjonsforståelse, vurdere konsekvenser for befolkning, fortløpende rapportering om status til fylkesmannen		
H3	Håndtering	Iverksette kommunikasjonskanaler og planer for å kommunisere godt med befolkningen og hverandre.		
N1	Normalisering	Vedtak om å avslutte håndtering, informere om dette, rapportere, evaluere		

4.6 Planvedlikehold, øvelser og kompetanseheving

Kommunens ROS-analyse må oppdateres og beredskapsplanverket, herunder kommunens atomberedskap, må revideres og øves jf. Forskrift om kommunal beredskapsplikt §§ 6 og 7.

5 KONKLUSJON

Kommunene skal utvikle planer for atomberedskap slik at Norge står best mulig rustet til å håndtere en atomhendelse.

Kommunens beredskapsplanverk skal ha sine røtter i nasjonal og lokale ROS-analyser og skal samordnes med nasjonal og regional atomberedskapsorganisasjon. Beredskapsplaner ved atomhendelser skal være en integrert del av kommunens øvrige beredskapsarbeid der nøkkelord er samordning, øvelser og godt planverk.

Det er viktig at atomberedskapen ses i sammenheng med annet beredskapsarbeid slik at oppgavene kommunen har under en atomhendelse blir ivaretatt på en god måte.

REFERANSER OG AKTUELT LOVVERK

- Lov 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling (strålevernloven)
- Forskrift 29.okt 2010 nr. 1380 om strålevern og bruk av stråling
- Kgl. Res av 23.08.2013: Delegering av Kongens myndighet etter Strålevernloven § 16, annet ledd til Kriseutvalget for atomberedskap.
- Kgl. Res av 23.08.2013: Mandat for og sammensetning av Kriseutvalget for atomberedskap med rådgivere, samt mandat for Fylkesmannen».
- Lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (Sivilbeskyttelsesloven)
- Lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig- og sosial beredskap (Helseberedskapsloven)
- Forskrift 22. august 2011 nr. 894 om kommunal beredskapsplikt
- Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven)
- Lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv.(matloven)
- Lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd
- Strålevernrapport 2008:11 – Atomtrusler
- Strålevernrapport 2012:5 – Roller, ansvar, krisehåndtering og utfordringer i norsk atomberedskap
- Meld. St. 21 (2012–2013) Terrorberedskap — Oppfølging av NOU 2012: 14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen
- Instruks for Fylkesmannens og Sysselemannens arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering

Plangrunnlaget for atomberedskap må ses i sammenheng med de krav og føringer som er gitt for kommunens beredskap.

- Forskrift om krav til kommunal beredskapsplikt (22. august 2011 nr. 894) med veiledningsmaterieill
- Helseberedskapsloven (lov av 23.juni 2000 nr.56 om helsemessig og sosial beredskap)
- Forskrift om krav til beredskapsplanlegging og beredskapsarbeid (23. juli 2001 nr. 881)
- Sivilbeskyttelsesloven §§ 14 og 15 (lov 25.juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivil beskyttelse og Sivilforsvaret)
- Strålevernloven (lov av 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling)
- Nasjonal helseberedskapsplan, Helsedirektoratet
- Veileder om helse- og sosial beredskap i kommunene (Helsedirektoratet 2009). Gir råd til kommunene om hvordan de kan utarbeide beredskapsplaner
- Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen, DSB
- Instruks av 19.juni 2015 for fylkesmannens og Sysselmannen på Svalbards arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering

Vedlegg 1

Førende prinsipper for atomberedskapen

Ansvarsprinsippet: Betyr at den myndighet, virksomhet eller etat, som til daglig har ansvaret for et område, også har ansvaret for nødvendige beredskapsforberedelser og for den utøvende tjeneste ved kriser og katastrofer.

Likhetsprinsippet: Betyr at den organisasjon man opererer med under kriser skal være mest mulig lik den organisasjon man har til daglig. Likhetsprinsippet er en utdypning av ansvarsprinsippet, nemlig en understreking av at ansvarsforholdene internt og mellom virksomheter / organisasjoner ikke skal endres i forbindelse med krisehåndtering.

Nærhetsprinsippet: Innebærer at kriser organisatorisk skal håndteres på lavest mulig nivå. Den som har størst nærhet til krisen, vil vanligvis være den som har best forutsetninger for å forstå situasjonen og dermed er best egnet til å håndtere den.

Samvirkeprinsippet: Stiller krav til at myndighet, virksomhet eller etat har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering.

Vedlegg 2

Dimensjonerende scenario for norsk atomberedskap

Scenario	Særpreget	Eksempler
1. Stort luftbåret utslipp fra anlegg i utlandet som kan komme inn over Norge og berører store eller mindre deler av landet.	Utslipp av radioaktivt materiale til luft som fraktes med luftstrømmer. Nedfall kan spres over store geografiske områder. Antatt transporttid før radioaktive stoffer når Norge er fra noen timer til flere dager, avhengig av vind- og værforhold og hvordan utslippet arter seg.	Eksempler: Tsjernobyl-ulykken i 1986 og framtidige hendelser ved kjernekraftverk, behandlingsanlegg eller avfallssteder i Europa. - Gjelder alle kommuner
2. Stort luftbåret utslipp fra anlegg eller annen fast virksomhet i Norge.	Utslipp til luft fra anlegg eller annen virksomhet i Norge med radioaktivt materiale kan gi store lokale eller regionale konsekvenser. Konsekvensene kan være umiddelbare og gi liten eller ingen tid til forberedelser.	Alvorlig hendelse ved de norske forskningsreaktorene, alvorlig hendelse eller reaktorhavari om bord i reaktordreven ubåt ved havn på Haakonsværn orlogsstasjon, eller ved virksomhet med betydelige strålekilder (undervisningsinstitusjoner, næringsliv). - Gjelder kommuner nær anlegget
3. Lokal hendelse i Norge eller norske nærrområder uten stedlig tilknytning.	Hendelser som kan finne sted hvor som helst i landet, uten tilknytning til anlegg eller etablert virksomhet. Slike hendelser kan ha store regionale konsekvenser. Konsekvensene kan være umiddelbare og gi liten eller ingen tid til forberedelser.	Alvorlig hendelse med reaktordrevet fartøy (ubåt, isbryter) i eller nær norsk farvann, alvorlig hendelse under transport av radioaktivt materiale, styrt av satellitt, strålekilder på avveier og bruk av radioaktivt materiale i terrorøymed. - Gjelder alle kommuner
4. Lokal hendelse som utvikler seg over tid.	Radioaktivt materiale blir spredt i større grad enn når spredningen blir oppdaget med en gang. Slike hendelser vil først og fremst ramme lokalt, og innebærer mye arbeid med kartlegging av omfang mm. De kan også ha regionale, nasjonale eller internasjonale konsekvenser.	Kilder på avveier og langvarige, «små» utslipp fra virksomheter med radioaktivt materiale. Kilder på avveier i Goiânia i Brasil (1987) og Mayapuri i India (2010) er de mest alvorlige hittil. Forgiftningen av Alexander Litvinenko i 2006 er et annet eksempel. - Gjelder alle kommuner
5. Stort utslipp til marint miljø i Norge eller i norske nærrområder, eller rykte om betydelig marin eller terrestrisk (jord) forurensning.	Hendelser som gir utslipp til marint miljø i nærheten av Norge eller andre hendelser der det skapes usikkerhet rundt kvaliteten til norske produkter. Slike hendelser kan gi store konsekvenser for norsk næringsliv, selv når usikkerheten er ubegrunnet og det ikke forekommer forurensning av norske produkter eller områder.	Alvorlige utslipp til marint miljø fra reaktordrevne fartøy eller skipstransport av radioaktivt materiale i eller nær norsk farvann. Eksempler: forlisene av de russiske reaktordrevne ubåtene Komsomolets i 1989, Kursk i 2000 og K-159 i 2003. - Gjelder alle kystkommuner
6. Alvorlige hendelser i utlandet uten direkte konsekvenser for norsk territorium.	Alvorlige hendelser over hele verden der det er norske statsborgere eller interesser til stede kan berøre norske myndigheter, selv om ikke norsk territorium blir direkte berørt.	Eksempel er reaktorhavariene ved kjernekraftverket Fukushima Dai-ichi i Japan i 2011. - Gjelder alle kommuner som har innbyggere med relasjoner til ulykkeslandet

Scenariene dekker bredden av hendelser vi kan stå overfor og er kategorisert ut fra de konsekvensene de kan medføre. En vurdering av kjente atomtrusler¹, ligger til grunn for Regjeringens vedtak om **seks dimensjonerende scenarier**. Alle norske myndigheter, med utgangspunkt i sitt generelle samfunnsoppdrag og beredskapsansvar, skal være forberedt og klar til å håndtere alle seks scenariene og de konsekvensene, oppgavene og utfordringene disse kan medføre.

¹ Strålevernrapport 2008:11 «Atomtrusler»

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority